

A hajó megtelt

A menekültek be nem fogadása a II. világháborúban

Kompetenciaterület:

Szociális, életviteli és környezeti kompetenciák

8. évfolyam

Programcsomag:

Polgár a demokráciában

A modul szerzője: Baracs Nóra

MODULLEÍRÁS

Ajánlott korosztály	13-14 évesek
Ajánlott időkeret	45 perc
A modul közvetlen célja	A személyes felelősségérzet kialakulásának elősegítése a bűnös közönyösség és a hősiesség egyéni erőfeszítés, valamint a kettő közötti különféle magatartási formák néhány II. világháborús példájának bemutatása és feldolgozása révén.
A modul témái, tartalma	Témák: Kapcsolatok – szolidaritás, felelősség, segítségnyújtás, tolerancia; konfliktus – dilemmahelyzet, értékek ütközése, diszkrimináció, agresszió, háború, genocídium; erkölcs és jog – lelkiismeret, döntés Tartalom: A menekültek problémájához kapcsolódó konkrét helyzetek és esetek bemutatása. Az állam, a szervezet és az egyén motivációi. Külső és belső parancsok.
Megelőző tapasztalat	II. világháború eseményeinek és a Holocaust témájának a feldolgozása
Ajánlott továbbhaladási irány	Bármilyen napjainkban felvetődő menekültügyi kérdés tanulmányozása
A kompetenciafejlesztés fókuszai	Önismerettel összefüggő kompetenciák: autonómia Önszabályozás: felelősségvállalás, törődés, nyitottság A szociális kompetenciákhoz szükséges kognitív készségek: problémaazonosítás, kritikai gondolkodás Társas kompetenciák: empátia, konfliktuskezelés, szolidaritás
Kapcsolódási pontok	A NAT-hoz: Ember és társadalom; Művészetek Tantárgyakhoz: történelem; emberismeret; etika; mozgókép- és médiaismeret Modulokhoz: Partizánharcok, ellenállási mozgalmak a II. világháborúban (szka208_04); Lengyel és francia menekültek Magyarországon a II. világháborúban (szka208_05); Mindig van másik út (szka208_07); A világ legnagyobb állam nélküli nemzete. A kurdok (szka208_13); Parancsra tettem (szka209_32)
Támogató rendszer	Jan de Hartog: <i>Isten után az első</i> . Árkádia. Budapest, 1989. A filmből ugyanezzel a címmel film is készült (1951; r.: Louis Daquin) <i>A csónak megtelt</i> (film, 1981; r.: Markus Imhoof)

Módszertani ajánlás

A téma feldolgozását – önmagában való érdekességén túl – az teszi aktuálissá napjainkban, hogy egyre élesebben merül fel Európában az újonnan jövők (az Unióhoz később csatlakozók, vagy más kontinensről menekülők) befogadásának kérdése.

A holland szocialisták vezetője például 2005-ben kijelentette: szocialista elődjének bukását döntően az okozta, hogy nem vett tudomást arról a tényről, hogy megbukott a multikulturális társadalom modellje. Megbukott az a modell, amely a bevándorlók befogadásával próbálta a nyugat-európai demográfiai gondokat orvosolni. A német belügyminiszter ugyanekkor azt a javaslatot vetette fel, hogy tábortáborokat kellene építeni Észak-Afrikában, hogy ott maradjanak az észak-afrikai menekültek. Újból körvonalazódnak tehát az a gondolat Európában, hogy a „hajó megtelt”.

A foglalkozás egy tanórán szervesen beilleszthető történelem tantárgy keretébe. Ugyanakkor a filmek és a bennük felvetődő morális kérdések miatt a modul a médiaismeret és az osztályfőnöki órák keretében is jól felhasználható. Ha sikerül a három tanárnak együttműködni a téma feldolgozása során, a filmekből hosszabb részletek is megtekinthetők, a vita pedig alaposabb, mélyebbre hatoló lehet.

A tantermet úgy célszerű elrendezni, hogy a filmek nézésére, a táblai demonstrációra és a csoportmunkára is alkalmas legyen. A vita időszakában az a legegyszerűbb, ha a maguk által kiválasztott helyen állnak a tanulók.

Az álláspontok közötti választás csak saját véleményen alapulhat. Ne hagyjuk, hogy a tanulók befolyásolják egymást a választás során. Állítsuk le, ha valaki a lényegtől eltérő, formai szempontok szerint agitál másokat (pl. gyere ide, mert itt kevesen vagyunk stb.). Ha valamelyik álláspont képviselő nélkül marad a négy közül, fogalmazzunk meg egy-egy mondatos reagálást vele kapcsolatban, például így: az osztályban most nincs ilyen véleményen senki, de a társadalom összességében azért biztosan lenne. Ne kérjünk meg azonban senkit sem más véleményének a képviselőtére, és mi se vállaljuk fel ezt.

A foglalkozás nem igazán alkalmas pozitív példa állítására. Ezért elsősorban akkor érdemes feldolgozni, amikor a korszak egy-egy másik témáját (például a lengyel menekültek befogadását, vagy a partizánok harcait bemutató témákat) is feldolgozzuk. Így azokhoz képest, egy másik, negatív előjelű cselekvési módként tudjuk bemutatni a témát. A szociális kompetencia fejlesztése érdekében azonban mindenképp fontos, hogy az adott helyzetben lehetséges cselekvéseket mindig több oldalról jelenítsük meg.

Feltétlenül empátiával kezeljük, ha van az osztályban olyan tanuló, aki közvetve érintett lehet a témában, és valamilyen formában vállaljuk fel az általa esetleg felvetett egyedi probléma megbeszélését is.

A téma kapcsán születő gondolatok, vélekedések alkalmatlanok a hagyományos osztályzatokkal való megítélésre. De megdicsérhetjük a logikus okfejtéseket, a szépen megfogalmazott gondolatokat. A számunkra elfogadhatatlan állításokat viszont ne hagyjuk szó nélkül. Ilyenek elhangzása esetén kérjünk fel valakit egy ellenvélemény megfogalmazására. De szükség esetén magunk is megtehetjük ezt.

A modul mellékletei

Tanári segédletek

P1 – Könyvismertető (Jan de Hartog: *Isten után az első*)

P2 – Filmismertető (Markus Imhoof: *A csónak megtelt*)

P3 – Állítások, amelyek közül a tanulók választhatnak

Tanulói segédletek

D1 – Négyfajta esetleírás - Az, hogy hány példányra van szükség a leírásokból, attól függ, hogy melyik tevékenységi formát választjuk.

D2 – Feladatlap az esetleírások feldolgozásához

A feladatot a választott tevékenységi formától függően, a párok vagy a csoportok számának megfelelő mennyiségben kell sokszorosítani.

D3 – Értékelő lap - A lapból négy példányt kell készíteni a négy megfigyelő számára.